

LJUDJE NA BEGU V SVETU V PRVI ČETRTINI 21. STOLETJA IN NJIHOV DEMOGRAFSKI POMEN

JANEZ MALAČIČ

Univerza v Ljubljani, Ekonomska fakulteta, Ljubljana, Slovenija; E-pošta:
janez.malacic@ef.uni-lj.si

Sprejeto
21. 11. 2025

Izdano
31. 3. 2026

DOPISNI AVTOR
janez.malacic@ef.uni-lj.si

Povzetek V zadnjih 25 letih absolutno in relativno število beguncev v svetu še naprej hitro narašča. Problem je težji v manj razvitem delu sveta, vendar se je razširil že tudi v Evropo. Hkrati pa je begunska problematika dobila razsežnosti in javno pozornost, kot jih v preteklosti še ni imela. Avtor besedila obravnava statistične in demografske vidike in pomen begunske problematike. Podatki, ki jih večinoma zbira VKBOZN, kažejo, da živimo v času, ko je približno vsak sedeminšestdeseti Zemljan na begu, pa pri tem ni všteti 5,9 milijonov Palestincev v mandatu UNRWA. To je nedopustno visoka številka, še bolj skrb zbujajoč pa je sam trend. Begunstvo je neenakomerno razdeljeno po svetu in je predvsem posledica vse večjega števila vojaških in oboroženih konfliktov, tako tistih, v katere so vpletene države, kakor tudi tistih, v katerih se spopadajo različne uporniške skupine med seboj. Še naprej prizadeva predvsem Afriko in Azijo, vse bolj pa je prizadeta tudi Evropa, čeprav noben del sveta ni povsem varen pred njim. Človeštvo ne obvladuje begunske problematike, politike mednarodnih organizacij in posameznih držav pa so neučinkovite. Zato se problematika zapleta in zaostrejuje, čeprav še niso nastopile hujše posledice klimatskih sprememb, ki utegnejo v prihodnosti pognati v beg še mnogo več ljudi.

Ključne besede:

vojaški
konflikti,
ljudje
na
begu,
begunci,
notranje
razseljene
osebe,
prisilne
migracije.

<https://doi.org/10.18690/po.13.24.55-66.2026>
Besedilo © Malačič, 2026

1 Uvod

Izraz ljudje na begu je v resnici bolj poljudno poimenovanje prisilnih migracij, ko morajo ljudje pod prisilo zapustiti svoje domove. Večina notranjih in meddržavnih migracij v svetu je prostovoljnih in največkrat povzročenih z ekonomskimi dejavniki. Že stari Rimljani so rekli, da je domovina tam, kjer je dobro (*ubi bene ibi patria*), bolj ljudski izraz pa je s trebuhom za kruhom. Prisilne migracije v različnih oblikah pa so največkrat povzročene z vojnami in različnimi vrstami drugih konfliktov. Ta vrsta migracij je stara kakor človeštvo in se je, žal, obdržala vse do današnjega časa. Prisotni so izgoni, infiltracije, pa tudi genocid in etnično čiščenje, ki lahko poteka v obliki kombinacije drugih naštetih oblik.

Ob osemdesetletnici konca druge svetovne vojne lahko ugotovimo, da se je število konfliktov, v katere so vpletene države, kakor tudi število tistih, ki so povezani z različnimi uporniški skupinami, zelo povečalo in je največje po drugi svetovni vojni. Po podatkih datoteke o konfliktih iz Uppsale (UCDP) je bilo leta 2024 61 konfliktov v 36 državah, v katere so bile vpletene državne oblasti. V več kot polovici od teh držav sta vsaj dva ali več konfliktov, v katerih je vladna stran ena od vpletenih strani. Istega leta pa je bilo tudi 74 konfliktov, ki so jih povzročale različne uporniške skupine, vlade držav pa pri tem niso bile neposredno udeležene. Ti nedržavni konflikti so praviloma manj intenzivni vendar zelo nihajoči in spreminjajoči se iz leta v leto. K temu pa lahko dodamo še enostransko nasilje, v katerega so lahko vpletene uporniške skupine pa tudi same vlade. Leta 2024 je bilo 14 vlad, ki so bile odgovorne za enostransko nasilje nad civilisti. Vseh konfliktov je bilo tega leta 135. UCDP ocenjuje, da je v bojih leta 2024 bilo ubitih okrog 129.000 bojujočih se, kar je četrta najvišja številka po letu 1989. Višje so bile številke le v letih 2021-2023. Večina teh smrti je povezana z vojnami v Ukrajini in Gazi. V nedržavnih konfliktih je leta 2024 bilo ubitih okrog 17.500 oseb (Rustad, 2025, str. 7-8).

Največje število konfliktov po drugi svetovni vojni je neposredno povezano z največjim številom ljudi na begu. Statistika na tem področju običajno loči število beguncev, notranje razseljenih oseb in drugih oseb za pomoč katerim je pristojen Visoki komisariat za begunce OZN (VKBOZN) in število Palestincev, za katere je pristojna institucija za begunce OZN za Zahodno Azijo (UNRWA). Ti števili sta konec leta 2024 zaporedoma 123,2 in 5,9 milijonov. Skupno število lahko zaokrožimo na 130 milijonov, kar znese okrog 1,6 % svetovnega prebivalstva. Če pa Palestince izločimo, ugotovimo, da je vsak 67. prebivalec našega planeta moral

prisilno zapustiti svoj dom in si poiskati zatočišče drugje v lastni državi ali v tuji državi (UNHCR, 2025, str. 5).

V besedilu iz leta 2017 sem postavil tezo, da človeštvo ne obvladuje problematike prisilnih migracij, saj je njihovo število po drugi svetovni vojni naraščalo, rast pa se je pospešila po koncu hladne vojne konec 1980ih in z začetkom 1990ih let (Malačič, 2017). Pa vendar je bilo konec leta 2015 63,9 milijonov ljudi na begu brez upoštevanja Palestincev, kar je takrat znašalo 0,86 % svetovnega prebivalstva. V manj kot desetih letih se je število prisilnih migracij skoraj podvojilo, tako konflikte kot prisilne migracije pa je vse težje reševati zaradi njihove zapletenosti in spreminjajočih se geostrateških razmerij v svetu.

V tem besedilu ostaja teza enaka. Podkrepiti pa jo je treba z ugotovitvijo, da človeštvo potrebuje temeljito prenovu mednarodnih institucij, ki bi morale reševati problematiko konfliktov in prisilnih migracij. Še posebej so potrebne prenove OZN in njene institucije odgovorne za vse vrste migracij. Priča smo spodkopavanju mednarodnega prava, v resnici pa bi potrebovali njegov nadaljnji pospešeni razvoj.

Težišče analize problematike prisilnih migracij v tem besedilu bo na razvoju v prvi četrtini 21. stoletja in še posebej v zadnjem desetletju po letu 2015. V drugi točki bo na kratko povzet začetek mednarodnopravnega urejanja begunske problematike in razvoj v 20. stoletju. Tretja točka bo obravnavala razmere v prvih petnajstih letih 21. stoletja, četrta točka pa bo podrobneje prikazala in analizirala izrazito poslabšanje begunske problematike v svetu v zadnjem desetletju, ko se stari svetovni red, ki je nastal po drugi svetovni vojni in po koncu hladne vojne pred petintridesetimi leti ruši pred našimi očmi, novi svetovni red, ki bi odražal spremenjena razmerja moči v svetu in zagotavljal novo ravnovesje in novo podlago za učinkovit dolgoročni razvoj, pa še ni na vidiku in ni zasnovan niti izbojevan niti v najbolj grobih obrisih. Peta točka je namenjena sklepu, besedilo pa se bo končalo s seznamom literature in virov.

2 Začetki mednarodnega urejanja begunske problematike in razvoj v 20. Stoletju

Temelje za začetek mednarodnopravnega urejanja begunske problematike v svetu sta postavili ustanovitvi Društva narodov (DN) po prvi in še posebej Organizacije združenih narodov (OZN) po drugi svetovni vojni. Že po prvi svetovni vojni je bilo predvsem v Evropi veliko beguncev. Število se je povečalo tudi zaradi oktobrske

revolucije v Rusiji. Vendar za to obdobje nimamo dobrih statističnih podatkov. Kljub temu pa je že v okviru DN dozorelo spoznanje, da je potrebno mednarodnopravno urejanje begunske problematike, čeprav samo DN pri tem ni bilo posebej uspešno. Šele druga svetovna vojna, ki je v beg pognala veliko več ljudi, je bila dovolj močan sprožilec, da je OZN začela konkretno ukrepati. Tudi do pet in več let po letu 1945 je bilo po Evropi veliko begunskih taborišč, v katerih so begunci, med njimi tudi mnogi Slovenci, čakali na priložnost, da se lahko naselijo v kaki drugi državi. Mnogi so dobili priložnost v državah Severne in Južne Amerike, čeprav tudi znotraj teh, še posebej v ZDA, ni manjkalo nasprotovanja sprejemu beguncev.

V okviru OZN je bil 1. 1. 1951 ustanovljen Visoki komisariat za begunce OZN (VKBOZN ali v angl. UNHCR), sredi tega leta, natančneje 28. 7. 1951, pa je bila na mednarodni konferenci v Ženevi sprejeta Konvencija o statusu beguncev. Konvencija je bila osredotočena na reševanje težav evropskih beguncev, saj je vsebovala omejitve, zaradi katerih so lahko zaprosili za status samo Evropejci zaradi dogodkov pred začetkom leta 1951. Te omejitve je odpravil šele sprejem Protokola o varstvu beguncev iz leta 1967, ki je na ta način razširil mednarodnopravno varstvo beguncev na svetovno raven. (UNHCR, 2002, str. 4-6) Konvencija v 1. členu definira begunca kot »osebo, ki je zunaj države, katere državljan je, ali v kateri je imela običajno prebivališče, ki se utemeljeno boji preganjanja zaradi rase, vere, narodne pripadnosti, pripadnosti določeni družbeni skupini ali določenemu političnemu prepričanju in ki zaradi takšnega strahu ne more ali noče uživati zaščite te države ali se vanjo vrniti«. Ključna pri tem sta meddržavna raven in civilni status, saj so vojaki in osebe, ki so zagrešile kaznivo dejanje zoper mir, vojni zločin, zločin zoper človeštvo ali hudo nepolitično kaznivo dejanje zunaj države pribežališča izključeni.

Podatke o beguncih zbira VKBOZN. Pri tem uporablja mrežo svojih predstavništev in izpostav po državah sveta. Uporablja in preverja tudi vladne podatke različnih držav. Statistični podatki o ljudeh na begu so po svoji naravi nepopolni in ne dosegajo statističnih standardov moderne statistike. To velja tudi za podatke VKBOZN, saj so pogosto omejeni le na osebe iz posameznih kategorij, ki jim je pomagal VKBOZN. Pri registrskih podatkih se pojavljajo problemi pri izbrisu iz registra. So pa še drugi problemi. Prosilci za azil pogosto zapustijo državo, v kateri so zaprosili za azil, še preden se odloči o njihovi prošnji. Težavno je ločevanje ekonomskih migrantov od beguncev v širšem smislu. Zato pride v ospredje vprašanje mešanih migracij. Ekonomski migranti pa pogosto mislijo, da bodo lažje prišli v ciljno državo, če povedo, da so begunci.

Kategoriji beguncev v ožjem smislu je že priznan status in s tem zagotovljeno mednarodno varstvo. VKBOZN pa v svoji statistiki obravnava še druge kategorije. Te so: prosilci za azil, ki so že vložili prošnjo za dodelitev statusa begunca, vendar o prošnji še ni odločeno; notranje razseljene osebe (NRO), ki so prisilno zapustile domove, vendar pri tem niso prestopile državne meje; vrnjeni begunci, ki so se na spontani ali organizirani način vrnili v izvorno državo; vrnjene NRO, ki so se na svoje domove vrnile s pomočjo VKBOZN; osebe brez državljanstva (po mednarodnem pravu) in drugo, kamor se uvrščajo osebe, ki ne spadajo v nobeno od prej naštetih kategorij, vendar so bile deležne pomoči VKBOZN (UNHCR, 2017, str. 4). Vse te kategorije skupaj so ljudje na begu ali begunci v širšem smislu.

Zaradi nepopolnosti in postopnega izboljševanja statistike v drugi polovici 20 stoletja bom tukaj prikazal le osnovne podatke o beguncih za to obdobje. Ocenjeno število beguncev na meddržavni ravni je bilo 1. 1. 1951 1,0 milijon. V naslednjih tridesetih letih se je število povečalo na 8.229.300, do začetka leta 2001 pa na 21.126.010. (UNHCR, 2002, str. 10) Ti podatki med seboj niso primerljivi, saj se začetni milijon nanaša le na Evropejce. Če vzamemo podatke za ves svet za začetke let 1981, 1991 in 2001, moramo dodati že navedenima številkama še 17.209.722 za leto 1991, nakar lahko izračunamo indeksa za leti 1991 in 2001 z osnovo leta 1981. Prvi je 209,1, drugi pa 256,7. Maksimum pa je število beguncev v tem obdobju doseglo leta 1995 s 27.437.000.

Na osnovi globalnega pregleda begunstva, ki ga je pripravil Prebivalstveni oddelek OZN za 1.1. 1989 lahko prikažemo tudi nekaj relativnih podatkov. Delež beguncev med prebivalstvom sveta je bil 2,8 ‰. Enak delež je imela Latinska Amerika s Karibi, medtem ko je bil ta v Aziji in Afriki zaporedoma 2,2 ‰ in 7,0 ‰, v Evropi in ZDA pa zaporedoma 1,1 ‰ in 2,8 ‰. Pri tem podatki ne vključujejo 2,3 milijona Palestincev pod mandatom UNRWA. Če dodamo za to leto še pet držav z največjim absolutnim in relativnim številom beguncev so bile v prvi skupini Pakistan, Iran, ZDA, Sudan in Etiopija, v drugi skupini pa Malavi, Somalija, Iran, Pakistan in Sudan (Malačič, 2017, str. 4).

3 Ljudje na begu v obdobju 2000 – 2015

Statistični podatki o različnih kategorijah beguncev in ljudi na begu so se izrazito izboljšali v 21. stoletju. VKBOZN je za vsa leta od 2001 do 2015 pripravil in izdal Statistične letopise, ki podrobno prikazujejo begunsko problematiko v svetu,

njegovih regijah in državah iz leta v leto. Kljub temu pa je še zmeraj potrebno upoštevati, da so objavljeni podatki le bolj ali manj natančne ocene zaradi težavnosti zbiranja podatkov o ljudeh na begu v mnogih od vojne razdejanih in politično nestabilnih državah. Vendar se statistika VKBOZN z leti izboljšuje, kar po eni strani povzroča težave pri primerljivosti podatkov med leti, po drugi strani pa omogoča tudi vključevanje novih kategorij, za katere pred tem ni bilo podatkov. Pri ocenjevanju in analizi podatkov za svet in posamezne regije in države pa moramo upoštevati tudi razlike v rasti prebivalstva. V razvitem delu sveta se je demografski prehod končal večinoma že sredi 20. stoletja, kar je vodilo k uveljavitvi nizke rasti prebivalstva. V nerazvitem delu sveta, kjer se nahaja največ ljudi na begu, pa prebivalstvo še zmeraj bolj ali manj hitro narašča, čeprav se demografski prehod tudi tam z izjemo Afrike južno od Sahare večinoma končuje.

V tej točki ne moremo podrobneje obravnavati razvoja begunske problematike na letni osnovi, kar bi omogočila statistika VKBOZN. Začetni letniki statističnih letopisov pa omogočajo nekaj pomembnih uvidov. Na prelomu stoletja se je število beguncev in ljudi v oskrbi VK zmanjšalo v primerjavi s 1990imi leti. Manj je bilo novih beguncev. Nekatere krize, npr. tista v nekdanji Jugoslaviji, so se umirile. Kljub temu pa so nekatere druge značilnosti ostale nespremenjene. Manj razvite države so ostale glavni vir in glavna destinacija ljudi na begu. V desetletju, ki se je končalo leta 2001, je bilo 86 % teh ljudi iz tega dela sveta. Leta 2001 je 40 % ljudi v oskrbi VK živelo v taboriščih. V Afriki in Aziji je bilo takih 50 %. Struktura teh ljudi po spolu in starosti je podobna običajnemu prebivalstvu, z izjemo starejših od 60 let, ki jih je na begu manj. To je posledica dejstva, da prisilne migracije niso selekcionirane. Podeljevanje azila pa je še naprej težavno in počasno.

Za ponazoritev razmer v prvih petnajstih letih 21. stoletja prikazujem v tabeli 1 oceno števila glavnih vrst ljudi na begu po državi azila in po velikih regijah sveta OZN za leti 2000 in 2015. Izračunan je tudi delež ljudi na begu v oskrbi VK med celotnim prebivalstvom posamezne regije. V tabelo je vključena tudi kategorija notranje razseljenih oseb, čeprav podatkov zanj leta 2000 še ni bilo, v novejšem času pa so ocene na voljo.

Tabela 1 kaže, da so bile nekatere obetavne pozitivne spremembe begunske problematike na prelomu stoletja in na začetku 21. stoletja le kratek predah v dolgoročnem trendu naraščanja tako absolutnega števila kot relativnega deleža ljudi na begu med prebivalstvom tako na globalni kot regionalni ravni. V svetu se je v

desetletju in pol delež ljudi na begu med prebivalstvom planeta povečal od 3,6 ‰ na 8,6 ‰. Palestincev pri tem nismo upoštevali, čeprav tudi njihovo število hitro narašča. V tabeli se je pojavila pomembna nova kategorija notranje razseljenih oseb (NRO), za katere je še posebej težko dobiti natančne podatke. VKBOZN zato največkrat objavlja število NRO, ki so v oskrbi VK. Komisariat je z zbiranjem in objavo podatkov o NRO v svojih statističnih letopisih pokazal, da je hitra rast števila NRO eden od osnovnih trendov v obravnavanem obdobju.

Tabela 1: Ocenjeno število glavnih vrst B (po državi azila) po regijah OZN (v tisoč), število P (v mio) in delež B v P v ‰ v letih 2000 in 2015. Vir: UNHCR Statistical Yearbooks 2004 in 2015, Malačič, 2006, str. 204 in WPP 2017.

	Afrika	Azija	Evropa	L. Amer.	S. Amer.	Oceanija	Svet
1	2	3	4	5	6	7	8
B v	3.627,1	5.383,4	2.374,9	37,9	635,2	71,0	12.129,6
2000	4.811,0	8.689,0	1.816,0	338,0	409,0	48,0	16.111,0
tisoč							
2015							
NRO	...	...	...	...	-	-	...
2000	11.198,0	17.265,0	1.918,0	7.113,0	-	-	37.494,0
tisoč							
2015							
Skupaj	6.439,1	8.922,1	3.512,6	958,2	635,2	71,0	22.006,5
2000	20.277,0	29.704,0	5.483,0	7.659,0	715,0	70,0	63.908,0
tisoč							
2015							
P v	812,0	3.676,0	728,0	523,0	315,0	31,0	6.086,0
2000	1.209,0	4.442,0	741,0	636,0	357,0	40,0	7.425,0
(mio.)							
2015							
Delež	7,9	2,4	4,8	1,8	2,0	2,3	3,6
2000	16,8	6,7	7,4	12,0	2,0	1,8	8,6
v ‰							
2015							

Vir: lasten

Podatki po celinah sveta ne kažejo večjih sprememb. Azija in Afrika sta najbolj prizadeti celini. Prva ima največje absolutno, druga pa največje relativno število ljudi na begu v oskrbi VK. V nasprotju s tem pa se je zelo spremenil seznam najbolj

prizadetih držav. Konec leta 2015 na njem praktično ni več razvitih držav, niti ne med tistimi, ki bi sprejele večje število ljudi na begu. Med prvimi petimi državami, ki so sprejele največ beguncev iz drugih držav, so Turčija, Pakistan, Libanon, Iran in Etiopija. Med prvimi petimi po NRO pa so istega leta Kolumbija, Sirija, Irak, Sudan in Jemen. Pri tej kategoriji seznam že nakazuje prihodnje krize, saj je precej visoko že tudi Ukrajina. Če pa dodamo še najbolj prizadete države glede na skupni delež ljudi na begu med prebivalstvom države so to Sirija, Libanon, Južni Sudan, Kolumbija, Irak in Jemen. V prvih dveh je bil ta delež konec leta 2015 zaporedoma 36,5 % in 18,2 %, kar sta nedopustno veliki številki.

4 Ljudje na begu v svetu v zadnjem desetletju, 2016 - 2025

Svet se v zadnjih letih v vseh pogledih izredno hitro spreminja. Nove tehnologije nam omogočajo še pred nedavnim nepredstavljuje možnosti. Planet je postal ena sama velika vas z lahko dostopnostjo in prenosom informacij. Internet, mobilna telefonija, televizija in v zadnjih treh letih vse bolj tudi umetna inteligenca spreminjajo svet v velik razstavni prostor, ki pogosto ustvarja nerealna pričakovanja med ljudmi, ki bi se želeli preseliti v druge države. Po drugi strani pa se razlike v stopnjah razvitosti in bogastva med državami in znotraj držav, žal, ne zmanjšujejo, ampak še naraščajo. Takšne razmere pa ne vplivajo samo na ekonomske migracije, ampak vse bolj tudi na prisilne migracije. Ekonomski in prisilni migranti, ki jih je pogosto nemogoče razlikovati, se z mobilnimi telefoni v rokah ali v žepih množično pojavljajo na ulicah in v prevoznih sredstvih po svetu. Najbolj privlačijo najbogatejše države, še posebej, če v njih govorijo angleško.

Tehnološke spremembe so povzročile tudi spremembo načina objavljania statističnih podatkov VKBOZN. Statistične letopise so podobno kot pri državnih statističnih uradih nadomestile preko interneta dostopne podatkovne baze. Za najbolj osnovne podatke pa VK uporablja letna poročila o globalnih trendih prisilno razseljenih oseb v posameznih letih. Bolj podrobni podatki pa so na voljo s pomočjo spletnega Iskalca podatkov o beguncih (angl., Refugee Data Finder). Namen in dolžina tega besedila mi ne dovoljujeta prikaza in analize vsega bogastva statističnih podatkov o ljudeh na begu. Zato v tabeli 2 nadaljujem s prikazom podatkov za leti 2019 in 2024 za glavne kategorije beguncev in za glavne regije sveta. V tabelo niso vključeni Palestinci v mandatu UNRWA, ki jih je bilo leta 2019 5,6 in leta 2024 5,9 milijonov.

Tabela 2: Ocenjeno število glavnih vrst B (po državi azila) po regijah OZN in število prebivalstva (P) (v mio) in delež B v P v %o v letih 2019 in 2024. Vir: UNHCR Refugee Data Finder, dostop 9. 9. 2025, Pison, 2019 in 2024

Vir: lasten

	Leto	Afrika	Azija	Evropa	Ameriki	Svet
1	2	3	4	5	6	7
Begunci (v mio)	2019	6,8	6,3	6,6	0,7	20,4
	2024	9,2	8,6	12,0	1,2	42,7
NRO (v mio)	2019	19,4	16,6	2,0	6,5	44,6
	2024	33,1	25,4	5,3	9,5	73,5
Osebe v skrbi VK (v mio)	2019	32,0	24,5	12,1	15,6	84,2
	2024	52,5	34,8	20,7	21,9	123,2
Prebivalst vo (v mio)	2019	1.308,0	4.601,0	747,0	1.015,0	7.714,0
	2024	1.515,0	4.807,0	745,0	1.048,0	8.162,0
Delež ljudi v skrbi VK v P (%o)	2019	24,5	5,3	16,2	15,4	10,9
	2024	34,7	7,2	27,8	20,9	15,1

Vir: lasten

Osebe v skrbi VK vsebujejo tudi v tabeli navedene kategorije, kot so npr. iskalci azila, osebe brez državljanstva in druge osebe, ki potrebujejo pomoč in še nekaj drugih. Zato ta kategorija ni enaka vsoti B + NRO. Palestinci pod mandatom UNRWA niso vključeni.

Pri sestavi tabele 2 je bilo nekaj težav z oblikovanjem primerljivih regij s tabelo 1. V spletnem orodju Iskalec podatkov o beguncih so makro regije drugačne kot v Statističnih letopisih VKBOZN. Zato sem na osnovi podatkov za posamezne države regijo Bližnji vzhod in Severna Afrika razdelil na afriški in azijski del in oba dela prištel njuni celini. V podatkih Azije o osebah v skrbi VK se skrivajo tudi tiste iz Oceanije, ki pa jih zaradi nizkega števila lahko zanemarimo. Oceanija zato ni posebej prikazana. Združeni pa sta tudi obe ameriški celini, kar zaradi njenih nizkih števil ljudi na begu tudi ni poseben problem.

Osnovna in ne le zaskrbljujoča ampak dramatična ugotovitev, ki jo kažejo podatki tabele 2, je nadaljnja in pospešena rast absolutnega in relativnega števila ljudi na begu v širšem smislu. Če k podatku za svet za leto 2024 dodamo še Palestince v mandatu UNRWA, vidimo, da se je število oseb v skrbi VK v samo devetih letih podvojilo, njihov delež med svetovnim prebivalstvom pa se je povečal od 0,86 na 1,51%, pri tem Palestinci niso šteti. V primerjavi z letom 2000 pa je bila rast več kot petkratna. Druga dramatična ugotovitev je, da se je Aziji in Afriki po prizadetosti s prisilnimi migracijami pridružila Evropa. Narava prizadetosti Evrope je drugačna kot v Aziji in Afriki, saj je eden od glavnih ciljev iskalcev azila. Vendar pa je tudi Evropa dobila svojo vojno v Ukrajini, ki je zelo povečala število beguncev in NRO. Če pa pogledamo relativne podatke, lahko vidimo, da je bil delež oseb v skrbi VK med prebivalstvom Evrope že od leta 2000 naprej višji kot v Aziji. Tretja ugotovitev, ki jo kažejo podatki o NRO odkar so na voljo, je, da je ta kategorija največja in najbolj pomembna kategorija ljudi na begu. Število NRO se je v devetih letih od 2015 do 2024 podvojilo. Ljudje na begu v splošnem ne bežijo daleč, ampak si poiščejo kolikor je mogoče varno pribežališče blizu nekdanjega doma. Žalostno je, da so zatočišča velikokrat bolj ali manj spontana/organizirana taborišča, ki prevečkrat obstajajo desetletja ter živijo v odvisnosti od mednarodne pomoči, razvijejo svojevrstno lastno ekonomijo, demografsko hitro naraščajo, hkrati pa ostajajo brez realne možnosti bodisi vrnitve domov ali alternativni naseljenosti v lastni ali tuji državi z ekonomsko osamosvojitvijo. Četrta ugotovitev pa je, da so Amerike in tudi Avstralija, čeprav v tabelo ni vključena, zaradi oddaljenosti od konfliktov z ljudmi na begu najmanj prizadete regije.

Pregled prisilnih migracij po najbolj prizadetih državah pokaže, da je bilo prvih pet držav iz katerih je bilo konec leta 2024 največ beguncev v ožjem smislu Sirija, Afganistan, Ukrajina, Južni Sudan in Sudan. Po številu NRO je prvih pet Sudan, Sirija, Kolumbija, DR Kongo in Jemen. Po številu prisilno razseljenih, ki je širša kategorija kot tista v skrbi VKBOZN, pa je prvih pet Kolumbija, Sudan, Sirija, Afganistan in Ukrajina. Številke po posameznih državah tukaj ne bom navajal. Bolj pomembno je, da je mednarodni humanitarni sistem ne le pod vse hujšim pritiskom, ampak je praktično pred zlomom. Sredstva za pomoč prisilnim migrantom ne dohajajo rasti njihovega števila. Veliko zmanjšanje sredstev za mednarodno pomoč nove vlade ZDA predsednika Trumpa pa bo še otežilo razmere. Pomanjkanje sredstev pa bo otežilo tudi zbiranje statističnih podatkov, kar bo še otežilo učinkovito ukrepanje.

5 Sklep

Trendi vseh kategorij beguncev v širšem smislu v svetu še kar silijo navzgor. Samo v zadnjih devetih letih, od 2015 do 2024, se je število oseb v skrbi VKBOZN praktično podvojilo, hkrati pa sredstva za humanitarno pomoč ne naraščajo. ZDA svojo pomoč celo zmanjšujejo. Tradicionalno prizadetima celinama Afriki in Aziji se je v zadnjem desetletju z vojno na svojem ozemlju pridružila še Evropa. Vse to je posledica naraščanja števila vojn in drugih oboroženih konfliktov, v katere so vpletene vlade držav, ali pa so v njih udeležene različne uporniške skupine.

Trajnih rešitev na novo vzplamtelih ali starih konfliktov v svetu je malo. Vse preveč pa je dolgotrajnih in zamrznjenih konfliktov, ki lahko znova izbruhnejo. Begunska taborišča od Bližnjega vzhoda, Vzhodne in Centralne Afrike, pa vse do Mjanmara in sosednjih držav, ki so bila ustanovljena za kratko bivanje, preraščajo v dolgotrajna z lastno humanitarno, demografsko in nevzdržno ekonomsko dinamiko. Noben človek ne bi smel biti prisilno postavljen v položaj trajne odvisnosti od mednarodne humanitarne pomoči in v razmere, v katerih praktično ni nobenih možnosti, da bi ekonomsko poskrbel sam zase in za svojo družino.

Politiki in mednarodne organizacije bi morali najti rešitve za desetletja trajajoče konflikte, ki prisilijo ljudi na begu v odvisnost od mednarodne humanitarne pomoči. Pogosto se zdi, da so za mnoge politike dolarji ali evri namenjeni tej pomoči svojevrsten odpustek. Če zaradi sedanjega izraelskega bombardiranja in rušenja Gaze navedem samo primer Palestincev pod mandatom UNRWA, številke kažejo, da je bilo 1. 1. 1989 2,3 milijone oseb odvisnih od humanitarne pomoči. Do 1. 1. 2025 je številka narasla na 5,9 milijonov. Blokada mednarodne pomoči, politični in teroristični ekstremizem ter vojno uničenje je svetu pokazalo, do česa lahko pripelje zamrznitev konflikta in nesposobnost doseganja trajne rešitve. Hkrati pa tudi kaže, do kakšnih posledic lahko pripelje slaba in nerealna pretekla politika sprtih strani na eni strani in politika mednarodnih podpornikov ene ali druge strani na drugi.

Izgledi in pričakovanja za prihodnost niso ugodni. Mednarodne organizacije, od OZN, njenih agencij, Svetovne banke, Mednarodnega denarnega sklada, OECD in do številnih drugih, niso sposobne preprečevati vojne, oborožene konflikte in poskrbeti ne le za humanitarno pomoč, ampak predvsem za trajno vrnitev na dom ali naselitev kje druge prisilno razseljenih. Nujno potrebne reforme mnogih od teh organizacij so blokirane, svet pa še naprej drvi proti desetim in več milijardam

prebivalstva in kataklizmi uničujočih klimatskih sprememb. Stari vzorci reševanja problematike ljudi na begu za podnebne begunce ne bodo mogli delovati.

Literatura in viri

Malačič, J. (2006). *Demografija: Teorija, analiza, metode in modeli* (6. izd.). Ekonomska fakulteta.

Malačič, J. (2017). Begunci v svetu od konca hladne vojne do danes in njihov demografski pomen. In *Soočanje z demografskimi izzivi: Multikonferenca Inštituta Jožef Stefan*.

Pison, G. (2019). *The population of the world 2019*. *Population and Societies*, No. 569. INED.

Pison, G. (2024). *The population of the world 2024*. *Population and Societies*, No. 626. INED.

Rustad, S. A. (2025). *Conflict trends: A global overview*. Peace Research Institute Oslo.

UNHCR. (2002). *Konvenca o statusu beguncev iz leta 1951: Vprašanja in odgovori*. UNHCR.

UNHCR. (2017). *Statistical yearbook 2015* (15th ed.). UNHCR.

UNHCR. (2025a). *Global trends: Forced displacement in 2024*. UNHCR Global Data Service.

UNHCR. (2025b). *Refugee data finder*. <https://www.unhcr.org/refugee-statistics/data-summaries>

United Nations. (2016). *New York declaration for refugees and migrants: Follow-up to the Millennium Summit*. United Nations.

United Nations. (2017). *World population prospects 2017*. Population Division, United Nations.